

Johan BAEKE

Gevangenispsychiater

Veel therapeuten werken met slachtoffers van seksuele misdrijven en hun behandeling is bijgevolg niet onbekend bij het grote publiek. Psychiater Johan BAEKE behandelde lange tijd plegers van seksueel misbruik, patiënten voor wie de West-Vlaming nooit veel begrip kon opbrengen. „Je kunt overigens maar goed aan dadertherapie doen, als je aan de slachtoffers denkt”, benadrukt hij.

‘Misbruikmeldingen in de Kerk zijn maar het topje van de ijsberg’

Erik DE SMET

Vandaag werkt psychiater BAEKE vooral met geïnterneerde vrouwen. Voorheen echter vervulde hij tal van opdrachten als gerechtspsychiater, waardoor hij er op latere leeftijd de kandidaturen rechten bij nam. In de psychiatrische instelling van de broeders van Liefde in Beernem startte hij in 1999 met een reïntegratieproject voor seksuele delinquenten. Zijn op de praktijk gebouwde opvattingen over pedofilie doorbreken de gangbare meningen.

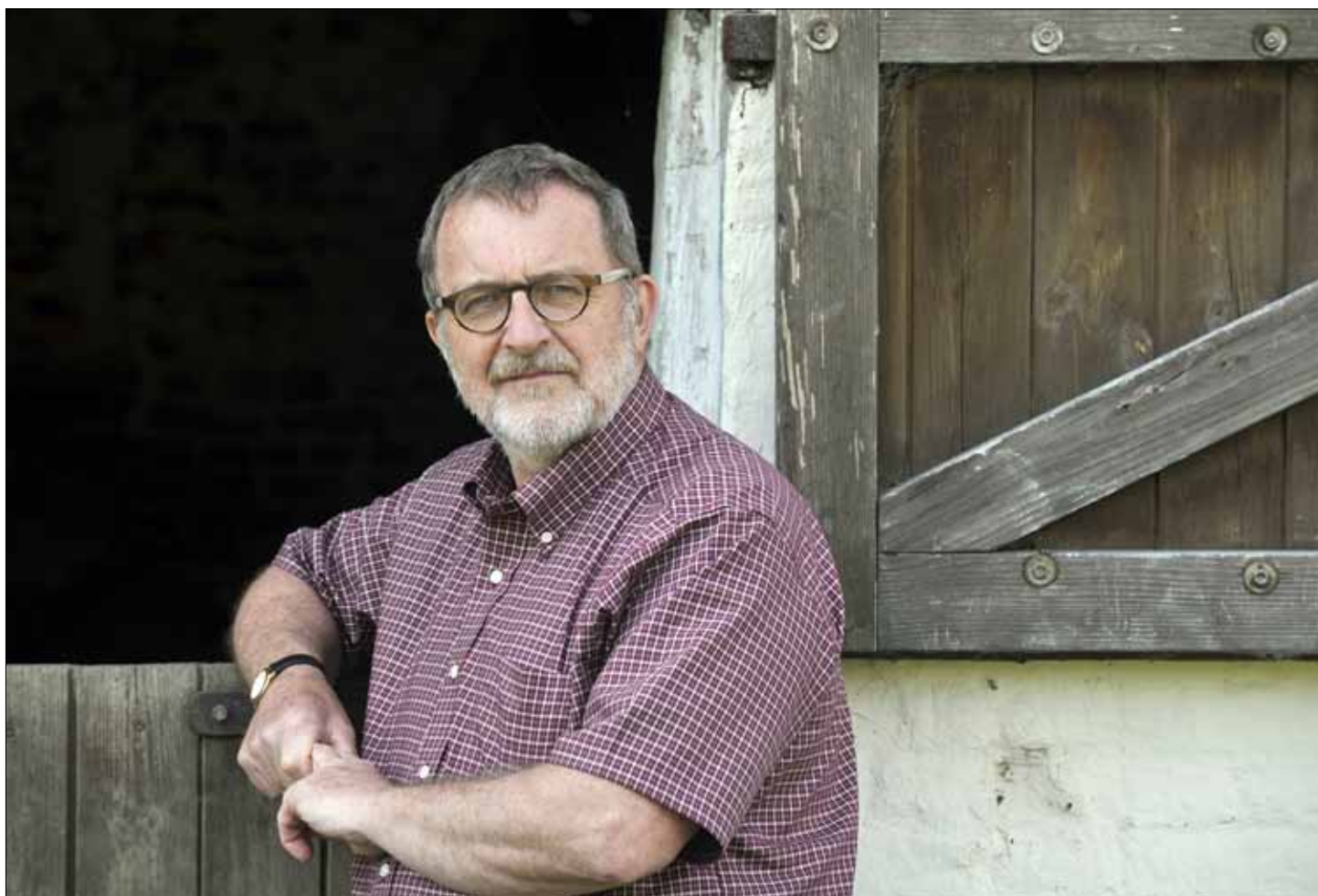
–Hoe kwam u terecht in de wereld van daders van seksuele misdrijven?

Ik zeg wel eens dat als er één persoon Justitie heeft veranderd, het Marc Dutroux is geweest. Justitie is een log beest dat maar beweegt als het op z'n staart wordt getrapt. Na zijn arrestatie in 1996 werd besloten pedoseksuelen te concentreren in enkele gevangenissen, onder meer in Brugge, waar ik toen de enige psychiater was. De wet bepaalt dat een veroordeelde pedoseksueel slechts van strafvermindering geniet als hij therapie volgt, maar er bestond toen nauwelijks gerichte therapie. Slechts in Sint-Truiden en in Brussel waren er experimenten. Vanuit mijn kennis opgedaan in de gevangenis en het enthousiasme van de directie van de instelling in Beernem, ging in 1999 Fides van start, een behandeling van seksuele delinquenten, al dan niet met een opname in de instelling. De behandeling duurt er minstens anderhalf jaar.

–Heeft gedwongen therapie voor pedofielen zin?

Dat is een vals probleem. Therapie in de gevangenis werkt niet, omdat een gevangenis geen therapeutisch milieu is en in de instelling in Beernem komt een dader min of meer gedwongen terecht. Sommige daders weigeren ook therapie te volgen. Het is altijd een pijnlijke confrontatie met jezelf, zodat sommigen liever hun straf uitzitten. In België kan een rechter enkel een straf opleggen. In Nederland kan hij ook verplichten tot een behandeling, als hij meent dat de dader een gevaar is voor de samenleving. In ons land hangt behandeling vooral vast aan strafmindering, die daders als een wortel voor de neus wordt gehouden.

–Is de pedofiel een zieke, zoals de paus meent? Pedofilie is geen ziekte. De meeste pedoseksuelen, mentaal-gehandicapten niet

Psychiater Johan Baeke verzet zich tegen de idee dat een pedofiel ziek is. © Violet Corbett Brock

te na gesproken, handelen heel bewust en weten drommels goed dat hun daden niet door de beugel kunnen.

Er zijn twee soorten daders, te beginnen met de gefixeerde pedofiel. Hij staat doorgaans bekend als de enthousiaste jeugdlerder of de dynamische onderwijzer. Bij een confrontatie barst zo'n dader vaak in tranen uit en ontkent hij dat hij de minderjarige kwaad wilde doen. „Je kunt er wel iets aan doen!”, bulder ik dan. Daarnaast zijn er volwassenen die seksuele misdrijven plegen uit normvervaging, bijvoorbeeld onder invloed van alcohol. Beide groepen zitten wel samen in behandeling. Voor niemand van hen voel ik sympathie. We pampere hen ook niet. Ik drukte de teamleden op het hart dat ze steeds de slachtoffers voor ogen moesten houden, al is het onmogelijk om met dader zowel als slachtoffer tegelijk te werken.

De zogenaamde ‘sukkelaar met een verkeerde geaardheid’ richt vaak veel meer schade aan. Wie door een onbekende werd verkracht, kan haast meteen aan z'n herstel beginnen aangezien zijn positie als slachtoffer duidelijk is. Wie echter door een on-

derwijzer met aandacht werd overstelpt, voelt zich daarentegen vaak medeschuldig. Uit de therapie weet ik dat de verwarring bij deze slachtoffers groot is.

„Pedoseksuelen moet je nu vooral zoeken op plekken waar vandaag de macht te vinden is”

–De Bijzondere Kamercommissie stelt voor de verjaringstermijn van seksueel misbruik van minderjarigen te verlengen. Een oplossing? Verlengen tot vijftien jaar volstaat alvast niet, want slachtoffers komen vaak pas op volwassen leeftijd tot besef, soms decennia na de feiten. In het rapport-Adriaenssens waren zeventigers en tachtigers aan het woord, zestig jaar na de feiten! Pedoseksuelen hou ik steeds voor dat hun daden onwaarschijnlijk lang schade toebrengen.

Overigens ligt nu vooral de Kerk onder vuur, maar wat over pedoseksuele geestelijken naar boven komt, is slechts het topje van de ijsberg. Seksueel misbruik is machtsmisbruik. Was de Kerk vroeger een machtig instituut, vandaag is ze machteloos. Pedoseksuelen moet je in onze samenleving vandaag vooral elders zoeken, op plekken waar vandaag ‘macht’ is te vinden: in het gezin, in het onderwijs, in de sportwereld, in de therapie.

–Is er hoop voor de ontmaskerde dader?

Pedofielen zijn niet ziek, dus ze kunnen niet genezen. Ze hervallen heel vaak. Dadertherapie beoogt een veiliger samenleving, maakt dat ze hun eigen verantwoordelijkheid beter beseffen en ze zichzelf beter in de hand hebben. Sommige pedoseksuelen die bij ons in behandeling waren, maken nu helemaal geen slachtoffers meer. Ons juridisch systeem legt helaas de regie van wat moet gebeuren met pedoseksuelen nog te veel in handen van de daders zelf. Zij beslissen uiteindelijk of ze in therapie gaan of niet. En op een dag komt iedere dader toch weer vrij.